

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับ
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

มาริษา เทศปลื้ม

คุณฉันทิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มกราคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

คุษณินิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วย เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยเหลือแนะนำ
แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณ เพชรชื่น ซึ่งเป็นอาจารย์
ที่ปรึกษาหลักคุษณินิพนธ์ ศาสตราจารย์ สุชาติ เถาทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคุษณินิพนธ์ ซึ่งทำให้
ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำ
คุษณินิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบแก้ไข
ปรับปรุงงานวิจัยให้สำเร็จได้ด้วย ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังปรากฏชื่อ
ในคุษณินิพนธ์ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ให้ข้อมูลและตรวจสอบความเที่ยงตรงของ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

สุดท้ายขอขอบคณนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาเครื่องโลหะและรูปพรรณอัญมณี
วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทดลองใช้
หลักสูตรฝึกอบรม

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากคุษณินิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่
คณะครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนผู้วิจัยตลอดมาและบิดามารดาผู้เป็นครูคนแรกของผู้วิจัย

มาริษา เทศปลื้ม

49820180: สาขาวิชา: หลักสูตรและการสอน; กศ.ค. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม/ สมรรถนะ/ การออกแบบเครื่องประดับ

มาริษา เทศปลื้ม: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (A DEVELOPMENT OF A JEWELRY DESIGN COMPETENCY ENHANCEMENT TRAINING COURSE FOR UNDERGRADUATE STUDENTS) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพ: อารมณ เพชรชื่น, Ed.D., สุชาติ เกาทอง, M.F.A. 245 หน้า. ปี พ.ศ. 2557.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นการดำเนินการตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาเอกสารงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัย พบว่า มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับที่จำเป็นต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติงานออกแบบเครื่องประดับ

ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร เป็นการสร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ สภาพปัญหาและความจำเป็นหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม ระยะเวลา สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมหลักสูตรมีคุณภาพในระดับสูงหรือดีมาก

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาเครื่องโลหะและรูปพรรณอัญมณี วิทยาลัยเพาะช่าง จำนวน 15 คน ใช้แผนการวิจัย One group pretest-posttest design ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องประดับ หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) เจตคติต่อการออกแบบเครื่องประดับ หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ทักษะการปฏิบัติงานออกแบบเครื่องประดับ ระหว่างอบรม มีค่าเฉลี่ย 4.07

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและติดตามผลหลักสูตร เป็นการติดตามผลความคงอยู่ของสมรรถนะ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีผลต่อความคงอยู่สมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03

49820180: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION; Ed.D.

(CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORDS: TRAINING CURRICULUM/ COMPETENCY/ JEWELRY DESIGN

MARISA THESPLUEM: A DEVELOPMENT OF A JEWELRY DESIGN

COMPETENCY ENHANCEMENT TRAINING COURSE FOR UNDERGRADUATE STUDENTS.

ADVISORY COMMITTEE: AROM PETCHURN, Ed.D., SUCHART THAOTHONG, M.F.A.

245 P. 2014.

This research aimed to development a jewelry design competency enhancement training course for undergraduate students. There are four phases on research and development (R&D) to develop the training curriculum as follows;

Phase 1 Preliminary Study: Study of research papers. Interviews experts on the need to develop undergraduate students competency of design. The study found that there is a need to improve the design performance of the students to meet the needs of labor market. The jewelry design and performance needs to cover the whole field of knowledge, attitudes and skills of the jewelry design.

Phase 2 Curriculum Design: Creating frameworks of the development the training course. It composed of different important components of problems, needs, the fundamental concept, the objectives, the contents, the activities, the duration, the media, the measurement and the assessment of the training course. The result of curriculum evaluation from the experts found that this curriculum quality is good in overall.

Phase 3 Curriculum Implementation and Revision: The course was used with the sample group; fourth year students who majored in Metalwork and Jewelry at Pohchang Academy of Arts. The study is One Group Pretest - Posttest Design, the results were 1) Knowledge on jewelry design after the training was higher than the pre training at the 0.01 level of significance, 2) Attitudes on jewelry design after the training was also higher than the pre training at the 0.01 level of significance. 3) Jewelry design skill of the students during the training was at the average level of 4.07.

Phase 4 Curriculum Evaluation and Follow-up: In the monitoring of the competency stage, the results showed that the course had affected the retention of the students competency at high average level of 4.03.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องประดับ.....	11
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับ	34
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	57
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม	68
ตอนที่ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาเครื่องโลหะและรูปพรรณอัญมณี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2553).....	85
ตอนที่ 6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	90
3 การดำเนินการวิจัย.....	94
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	94
ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร.....	95
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร	101
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและติดตามผลหลักสูตร	108

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	111
ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	111
ขั้นตอนที่ 2 ผลการร่างหลักสูตร	113
ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร	124
ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินและติดตามผลหลักสูตร	151
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	155
วัตถุประสงค์	155
วิธีดำเนินการวิจัย	155
สรุปผลการวิจัย	156
อภิปรายผล	160
ข้อเสนอแนะ	167
บรรณานุกรม	169
ภาคผนวก	177
ภาคผนวก ก	178
ภาคผนวก ข	182
ภาคผนวก ค	228
ประวัติย่อของผู้วิจัย	245

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 กลยุทธ์การตลาดของไทยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง.....	33
2 สมรรถนะที่จำเป็นในการทำงาน	49
3 การเปรียบเทียบเนื้อหาสาระในหลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาเครื่องโลหะและ รูปพรรณอัญมณี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2553) กับหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	88
4 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม.....	120
5 ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมในแต่ละ องค์ประกอบ	122
6 ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมจากการศึกษานำร่อง	125
7 ผลการทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องประดับ จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม.....	126
8 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบ เครื่องประดับจากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม...	127
9 ผลการทดสอบสมรรถนะด้านเจตคติต่อการออกแบบเครื่องประดับจากการทำ แบบวัดเจตติก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม.....	128
10 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านเจตคติต่อการออกแบบเครื่องประดับก่อนและ หลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม.....	129
11 ผลการประเมินสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติงานออกแบบเครื่องประดับของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม.....	130
12 ผลการสังเกตทักษะการทำแบบร่างเครื่องประดับ หน่วยที่ 1 เอกลักษณ์ งานเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง การพลิกแพลงรูปแบบเครื่องประดับด้วยมือ....	131
13 ผลการประเมินการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง หน่วยที่ 1 เอกลักษณ์งานเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง การพลิกแพลงรูปแบบเครื่องประดับด้วยมือ	132
14 ผลการประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม หน่วยที่ 1 เอกลักษณ์งานเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง การพลิกแพลงรูปแบบเครื่องประดับด้วยมือ	133
15 ผลการประเมินผลงานการออกแบบเครื่องประดับ หน่วยที่ 1 เอกลักษณ์งาน เครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง การพลิกแพลงรูปแบบเครื่องประดับด้วยมือ	134

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 ผลการสังเกตทักษะการออกแบบเครื่องประดับด้วยโปรแกรม Jewel CAD หน่วยที่ 1 เอกลักษ์ณงานเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง การออกแบบ เครื่องประดับด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์.....	135
17 ผลการประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม หน่วยที่ 1 เอกลักษ์ณงานเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง การออกแบบเครื่องประดับด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์	136
18 ผลการประเมินผลงานการออกแบบเครื่องประดับ หน่วยที่ 1 เอกลักษ์ณ งานเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง การออกแบบเครื่องประดับด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์	137
19 ผลการสังเกตทักษะการผลิตเครื่องถมไทย หน่วยที่ 2 เอกลักษ์ณไทยสู่สากล หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง งานเครื่องประดับไทยโบราณ	138
20 ผลการประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม หน่วยที่ 2 เอกลักษ์ณไทยสู่สากล หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง งานเครื่องประดับไทยโบราณ	139
21 ผลการประเมินผลงานการออกแบบเครื่องประดับ หน่วยที่ 2 เอกลักษ์ณไทยสู่สากล หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง งานเครื่องประดับไทยโบราณ	140
22 ผลการสังเกตทักษะการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค หน่วยที่ 2 เอกลักษ์ณไทย สู่สากล หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง เครื่องประดับในตลาดโลก	141
23 ผลการประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม หน่วยที่ 2 เอกลักษ์ณไทยสู่สากล หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง เครื่องประดับในตลาดโลก	142
24 ผลการประเมินผลงานการออกแบบเครื่องประดับ หน่วยที่ 2 เอกลักษ์ณไทยสู่สากล หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง เครื่องประดับในตลาดโลก	143
25 ผลการสังเกตทักษะการตรวจสอบอัญมณี และการหล่อตัวเรือนเครื่องประดับ หน่วยที่ 3 อัญมณีและเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง การตรวจสอบและ การซ่อมแซมเครื่องประดับ	144
26 ผลการสังเกตทักษะการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาการเกิดของเสียในกระบวนการ ผลิตเครื่องประดับ หน่วยที่ 3 อัญมณีและเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 1 เรื่อง การตรวจสอบและการซ่อมแซมเครื่องประดับ	145

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
27 ผลการสังเกตทักษะการทำงานกลุ่ม หน่วยที่ 3 อัญมณีและเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง การนำเสนองาน	146
28 ผลการประเมินการนำเสนอผลงาน หน่วยที่ 3 อัญมณีและเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง การนำเสนองาน	147
29 ผลการตัดสินผลงานการออกแบบเครื่องประดับและการนำเสนอ หน่วยที่ 3 อัญมณีและเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง การนำเสนองาน	148
30 ผลการประเมินคุณค่างานเครื่องประดับ หน่วยที่ 3 อัญมณีและเครื่องประดับ หัวข้อวิชาที่ 2 เรื่อง การนำเสนองาน	149
31 ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรประกอบรูปจากการทดลองใช้ หลักสูตร	150
32 ผลการติดตามผลความคงอยู่ของสมรรถนะการออกแบบเครื่องประดับ	151

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 The AIM curriculum model	62
3 วัฏจักรกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของสจ๊วต อุทยานันท์	63
4 รูปแบบการประเมินของทาบา.....	67

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University